

BOLS, Jan (Werchter 9 februari 1842 – Aarschot 15 januari 1921).

Ontving de priesterwijding in 1866 en was leraar aan het Sint-Romboutscollege te Mechelen (1866-1876) en directeur van het Sint-Jozefscollege te Aarschot (1876-1884). Vervolgens werd Bols pastoor in de Sint-Katelijneparochie te Mechelen (1884-1887) en in de Onze-Lieve-Vrouweparochie te Alsemberg (1887-1907), en ten slotte rustend pastoor te Aarschot. Hij was lid van de **Zuidnederlandsche Maatschappij voor Taalkunde** (sinds 1876), van de Koninklijke Vlaamse Academie voor **Taal- en Letterkunde** (sinds 1887) en van de **Maatschappij der Nederlandse Letterkunde** te Leiden (sinds 1912). In 1913 werd hij doctor honoris causa van de Katholieke Universiteit Leuven.

Als poësisleraar aan het Sint-Romboutscollege wekte Bols in de lijn van **Guido Gezelle** geestdrift op voor de studie van de volkstaal, het verzamelen van spreekwoorden en zegswijzen, het opsporen van sagen en volksverhalen. Onder zijn leerlingen bevond zich onder meer **Jakob Muyltermans** met wie hij tot aan zijn dood nauwe contacten zou blijven onderhouden binnen de V.B. Hij werd mentor

van de in 1875 opgerichte Vlaamsgezinde scholierenvereniging *De Jonge Taalvrienden* van het *Klein Seminarie van Mechelen* en was in 1881 medeoprichter van *De Student*. Hij was een vooraanstaand lid van het *Davidfonds* en publiceerde in het orgaan van deze vereniging. Hij ijverde voor godsdienstonderwijs in de volkstaal en hield daarvoor, als directeur van het college van Aarschot, een opgemerkt pleidooi op het eerste congres van het *Davidfonds* in 1879 in Brugge. Hij was voorstander van een "algemeen beschaafd Vlaams" taalgebruik en bekritiseerde in zijn publicaties de verfranste geest en de "verhollandsing". Vermelden we hierbij de verscheidene uitgaven van zijn *Nederduitse Bloemlezing* en *Nederduits Leesboek* (in samenwerking met *Muyldermans*) waarin vooral de Vlaamse auteurs werden belicht. Zijn werken werden in de vrije secundaire instellingen decennia lang gebruikt; in de colleges verkreeg zijn *Bloemlezing* de bijnaam van *Manuel du flamingantisme*.

In 1886 nam *Bols* het initiatief tot oprichting van het tijdschrift *Het Belfort*. Daarnaast was hij een van de eerste leden en tevens voorzitter (1906-1914) van de in 1898 gestichte kring *Eigen Leven*.

WERKEN: *J. Bols en J. Muyldermans* (red.), *Nederduitse Bloemlezing* (later *Bloemlezing*), I, 14 uitgaven, 1884-1926; II, 7 uitgaven, 1888-1921; – id., *Nederduitsch Leesboek*, 6 uitgaven, 1896-1916; – *Honderd oude Vlaamse Liederen met woorden en zangwijzen verzameld en voor de eerste maal aan het licht gebracht*, 1897 (heruitgave in 1992); – *Brieven aan Jan Frans Willems*, 1909; – *Schets eener Geschiedenis der Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde van 1870 tot 1910*, 1910.

LITERATUUR: *J. Muyldermans*, 'Pastoor *Bols*', *Ons Volk Ontwaakt*, jg. 7 (1921), p. 167; – id., 'Ter Nagedachtenis van Dr. *Jan Bols*', in *Dietsche Warande en Belfort*, jg. 66 (1921), p. 707-722; – id., 'Dr. *Jan Bols* Herdacht', in *Jaarboek van de KVATL* (1923), p. 53-106; – *J. Persyn*, 'Jan *Bols*', in *NBW*, II, 1966; – *L. Gevers*, *Bewogen Jeugd. Ontstaan en ontwikkeling van de katholieke Vlaamse studentenbeweging (1830-1894)*, 1987; – *C.D.*, 'Werchter vergeet hem niet. 1992: Het jaar van *Jan Bols*', *De Nieuwe Gids*, jg. 44 (23 oktober 1991); – *J. Ceulemans*, *J. Cools*, *A. Jans* (e.a.), *Gedenkboek Jan Bols (1842-1921)*, 1992; – *B. Minnen*, *Gedenkboek Jan Bols (1842-1921)*, 1992. – *S. de Rijck*, *Het leven en werk van priester Jan Bols tijdens de periode 1842-1884*, KUL onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1994.

MARTINA DE MOOR